

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storthing om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Vi Carl af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre bitterligt:

Overeensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved naadigst meddele det nu forsamlede Storthing Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede:

Universitetet har fortsat sin frugtbringende Virksomhed, og dets forskjellige Samlinger ere stadig blevet forøgede. En extraordinair Lektorpost er i forrige Aar bleven oprettet i sammenlignende indoeuropæisk Sprogvidenskab, hvorhos Forholdenes Krav i flere Retninger har fremkaldt Forslag om Oprettelse af 3 andre Læroposter, hvoraf den ene i Forbindelse med et meteorologisk Institut, hvilke ville blive anbefalede til Storthingets Vedtagelse.

Søgningen til de lærde samt de forenede lærde og Realskoler har fremdeles været i Stigende. Nye fuldstændige lærde og Realskoler ere ved Hjælp af de af sidste Storthing bevilgede Midler bleven oprettede i Christiansund og Alesund, og Molde Skole er bleven udvidet til en fuldstændig lærd og Realskole.

En Commission er bleven nedsat, for at tage under Overveelse og afgive Forslag til en forandret Ordning af det høiere Skolevæsen.

Skjønt flere af Skolelærerseminariene i de senere Aar ere bleven udvidede, ere disse Anstalter dog endnu utilstrækkelige for Behovet, hvorfor Forslag om yderligere Udvidelse saavel som om et nyt Seminariums Oprettelse for Hamar Stift paatænkes Storthinget forelagt.

Om Udviklingen af det lavere Skolevæsen paa Landet er for Aarene 1861—63 udarbejdet en af statistiske Tabeller ledsaget Beretning, der udviser, at samtlige under Loven af 16de Mai 1860 hørende Skolekassers Udgifter udgjorde i 1860 omtrent 136,000 Spd. og i 1863 omtrent 340,000 Spd.; af det sidstnævnte Beløb anvendtes omtrent 18,000 Spd. til Anskaffelse af Lærerbord, samt omtrent 95,000 Spd.

til Opførelse og Istandbringelse af Skolehuse og til Leie af Skolelocaler, medens i 1861 resp. omtrent 5000 Spd. og 25,000 Spd. anvendtes til disse Diemed. Beretningen oplyser fremdeles, at medens i Aaret 1861 omtrent 93,000 Børn i Landdistricterne undervistes i faste Skoler og omtrent 99,000 i Omgangsskoler, saa blev, i 1863 omtrent 138,000 underviste i faste Skoler og omtrent 59,000 i Omgangsskoler.

Den efter offentlig Foranstaltning tilveiebragte Læsebog for Folkeskolen og Folkehjemmet udkom forrige Aar i et Antal af 50,000 Exemplarer. Dette første Dplag blev hurtig udsolgt, hvorfor et nyt Dplag, ligeledes paa 50,000 Exemplarer, nylig er udkommet.

Antallet af de Elever, der ere optagne i de for Døvstummes Underviisning oprettede Institutter udgjorde i forrige Aar 188.

For det ved Christiania med offentlig Hjælp oprettede Blinde-Institut paatænkes en egen Bygning opført og Forslag om Bidrag til samme vil blive Storthinget forelagt.

Den til Drøftelse af forskellige kirkelige Anliggender nedsatte Commission har fortsat sin Virksomhed og navnlig afgivet udførlig begrundet Udkast til Forandringer i Egtteskabslovgivningen, hvilke tilligemed de tidligere afgivne have været Gjenstand for Behandling af forskellige Autoriteter.

Det efter offentlig Foranstaltning af Sognepræst Landstad udarbejdede Udkast til en ny Kirkealmebog er for Tiden under Bedømmelse af en Commission.

Et Forslag til Forandring i Bestemmelsen om de Geistliges Naadensaar er undergivet vedkommende Autoriteters Bedømmelse.

De paa forrige Storthing udkomne nye Love om Fattigvæsenet have foranlediget foreløbige Forføininger til Ervervelse af fuldstændigere aarlige statistiske Beretninger om dette Anliggende, til hvis hensigtsmæssigere Ordning Forslag ville blive Storthinget forelagte.

De i en længere Arrække førte Forhandlinger

angaaende Ordningen af det Staten vedkommende Fattigvæsen paa Kongsberg ere i forrige Aar tilendebragte.

Angaaende de lavere Folkelasers og særlig Dmstrefernes Forholde ere hyderligere Dplysninger tilveiebragte og for en større Deel allerede forelagte Almueenheden.

Dplysningsvæsenets Capitalfonds Formue udgjorde ved Udgangen af forrige Aar noget over 3,348,000 Spd., deri indberegnat omtrent 174,000 Spd., tilhørende forfjellige geistlige Embeder.

Det ved Salg af geistlige Enkesæder dannede Pensionsfonds Capitalformue var ved Udgangen af forrige Aar steget til omtrent 940,000 Spd. og det til Dækkelse af Geistlighedens og Kirkeeiernes Erstatningsfordringer dannede Tiendefonds ligesaa til omtrent 516,000 Spd.

Det nordlaanske Kirke- og Skole-Fonds Midler ved dette Tidspunkt udgjorde noget over 224,000 Spd. Endeel af dette Fonds 4 Procents Statsobligationer er, foranlediget ved den af sidste Storting i saa Henseende fremsatte Anmodning, bleven afhændet til 92 Spd. for hvert Hundrede.

Tilsynet med de til Embedsgaarde hørende Skove har, forsaavidt det har kunnet skee ved det indskrænkede Forstpersonale, været fortsat. Den i disse Skove til Fordeel for vedkommende Fonds foretagne Hugst har i de 3 Aar fra 1ste Juli 1862 til i. D. 1865 bragt et Nettoudbytte af omtrent 20,000 Spd.

Til Overveieelse af de Udbedringer, som Foreningsacten maatte findes at tiltrænge, har Hs. Majestæt i indeværende Aar naadigst befalet nedfat en Committee af norske og svenske Mænd, der vil have at udarbejde motiveret Forslag til de forandrede Bestemmelser, som i Henseende til Rigernes Forening maatte findes fornødne og hensigtsmæssige. Denne Committee traadte sammen og paabegyndte sine Arbejder i afvigte Vaar, men da flere af Medlemmernes Kald som Storthings- og Rigsdagsmænd var til Hinder for at fortsætte Arbeidet uden Afbrydelse, enedes Committee efter omtrent 2 Maaneders Samvær om for Tiden at udsætte sine Forhandlinger, som til næste Aar kunne ventes gjenoptagne.

Til Opnaaelse af ønskelige Forbedringer i visse Dele af den criminelle og procesuelle Lovgivning ere tildeels paa Foranledning fra sidsteholdte Storting, flere Lovarbejder blevene forberedte til Forelæggelse for Storthinget, saasom Forslag til Lov angaaende Forandringer i Tyvsløvgivningen, angaaende summarisk Proces i visse Gjældssager, og angaaende enkelte Forandringer i Behandlingen af Straffsager, hvilket sidste Forslag, uden at foregribe et senere Valg mellem de

forfjellige Rettergangssystemer i Straffsager, kun sigter til at afhjælpe de enkelte Mangler ved det Bestaaende, der antages almindelig anerkjendte. — Hovedstadens stærke og hurtige Tiltag i Folkemængde og Virksomhed har gjort det fornødent at rette Opmærksomheden saavel paa en forandret Ordning af dens civile Embedsværk som paa en Omorganisation af dens Politik. I begge Henseender ville Forslag blive Storthinget forelagte.

Den ved Lov af 13de October 1857 paabudne Reform i Fængselsvæsenet er nu bragt sin Fulendelse nær, idet af Landets 56 Districtsfængsler de 28 ere anerkjendte som fuldfærdige og andre 24 færdige byggede, besigtigede og for en Deel tagne i Brug, hvorhos ogsaa de 4 endnu ikke fuldførte Fængsler snart kunne ventes færdige. De af Storthinget til Fængselsbygningers Opførelse bevilgede Midler ville antagelig vise sig tilstrækkelige til de i indeværende Budgettermin paatrævede Udtællinger, og det hyderligere Beløb, som udkræves til Reformens fuldstændige Gjennemførelse, vil ikke andrage til nogen forholdsvis betydelig Sum.

Angaaende Rigets Strafanstalter og Arbeidssvirkomheden i samme vil Storthinget erholde særskilte Meddelelser. Nogen Formindselse i Statskassens Tilskud til disse Anstalter har fundet Sted.

De af Delinqventfondet udrede Udgifter have ogsaa i Aarene 1862, 1863 og 1864 gennemsnitlig været ikke ganske ubetydeligt lavere end i de næstforegaaende Aar.

Sundhedstilstanden har i forrige og den hidtil forløbne Deel af dette Aar været god, og Dødeligheden vides ifjor at have været mindre end i den første Halvdeel af indeværende Jemaaar.

For samtlige Kjøb- og Ladesteder med Undtagelse af Christiania og Sandnæs ere de i Lov om Sundhedscommissioner m. M. af 16de Mai 1860 omhandlede Forrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Communerne vedtagne af vedkommende Communebestyrelser og paa nogle faa nær forsynede med Kongelig Approbation.

Til et nyt Rigs-hospitalsanlæg er overeensstemmende med Storthingets Bevilgning dertil en passende Tomt indkjøbt. Forslag om Bevilgning af en Deel af de til Opførelse af det nye Rigs-hospitals Bygninger fornødne Midler vil blive forelagt Storthinget.

Et Par mindre private Sindsygeasyl ere oprettede i Bergen; men der tiltrænges fremdeles forøget Afslutning i det Nordenfjeldske. Der vil blive forelagt Storthinget Forslag om Bevilgning af en Deel af de til Opførelse af et nyt Sindsygeasyl ved Thronhjelm fornødne Midler.

Et Udkast til Lov om Forandring af Lovgivningen om Qvaksalverie har været forelagt Sundheds-commissionerne til Betænkning og er nu under Overveielse i vedkommende Regjeringsdepartement.

Høstøsten var i f. A. i den største Deel af Landet tilfredsstillende, hvorimod Korn- og Potetes-Avlen var mindre god, især i det Nordlige, og paa de fleste Steder under et Middelsaar.

I Aar har Høstøsten paa Grund af den kolde Forsummer faldt mindre godt ud, medens det gunstige Veir i de senere Maanedes lader haabe en god Korn- og Poteteshøst. I de Thronhjemske Anter skal dog Frostøsten have gjort Skade.

Paa den høiere Landbrugs-skole er den tredie Afgangsexamen nylig afholdt med tilfredsstillende Resultat. Indretningen, om hvis Tilstand fuldstændig Beretning vil blive Storthinget forelagt, antages at nyde almindelig Anerkjendelse baade som Mønstterbrug og som Lærestift.

Til Landbrugets Fremme har fremdeles været arbeidet saavel gennem Statens Agronomer som ved Foranstaltninger fra Amtsgemeindernes Side, med eller uden Pengebidrag af Staten. I flere Districter viser sig en særdeles levende og virksom Interesse for Alt, hvad der kan fremme denne Næringsveis Udvikling. Ved Siden af Landbrugs-skolerne ere talrige Landbosforeninger i Virksomhed, som gennem Afholdelse af almindelige Møder, Dyrskuer, Udsendelse af Agronomer og paa andre Maader arbeide for Sagen.

De offentlige Foranstaltninger til Huusdyravlens Fremme, hvoriblandt de almindelige Heste-Udstillinger, have været fortsatte. Afkom af den fra England indførte Stamhjort af Ayrshire-race er meget efterspurgt til høie Priser.

Udstiftningen af de 2de store Jord-Jællerskaber i Biig i Sogn og i Sveens m. fl. Sogne i Søndre Bergenshuus og Stavangers Anter er tilendebragt. Udstiftningen drives forøvrigt meget stærkt og foranlediger stadig stigende Udgifter, hvilke det maa anses onskeligt at finde hensigtsmæssige Midler til at begrænde.

Til Myrderfning er i de sidste tre Aar bevilget som Laan af det dertil bestemte Fond omtrent 10,000 Spd. Paa Grund af Conjuncturerne for Statskassen under den tidligere Deel af Budgettermen troede man at burde udsætte med at benytte den af sidste ordentlige Storthing givne Bemyndigelse til at anvende nævnte Laanefond ogsaa til Fremme af Drainingsarbejder, hvortil Udgangen som Følge deraf først i indeværende Aar er bleven aabnet.

Forstvesenets Virksomhed har væsentlig bestaaet

i at holde de tidligere paabegyndte Foranstaltninger i Gang og i Arbejder, sigtende til Gjennemførelsen af den nye Lov om Skovvesenet. De foreløbige Undersøgelser af Statens Skovsøiendomme kunne nu snart anses tilendebragte. Drift for offentlig Regning i Stats-skovene, der hidtil kun enkeltviis har fundet Sted, agtes fra næste Aar af paabegyndt i videre Udstrækning. Den i sin Tid anordnede Commission til Undersøgelse af Almindingsforholdene i Stor- og Værdals Fogderi har faaet sit Hverv udvidet til Andersøns Fogderi og antages om kort Tid at være færdig.

Af Bjergværkerne antages Kobberværkernes Production ikke at være forøget; Driften af Jernværkerne er formentlig indskrænket. I Nærheden af Egersund er for engelsk Regning paabegyndt Drift af flere Titanjerngruber, ligesom Driften af Svovlsgruber flere Steder er i Tiltagende.

Baarildesfisket gav i indeværende Aar et godt Udbytte, ca. 685,000 Tønder.

Torffesfiskeriet i Lofoten ansloges i f. A. kun til 8½ Millioner Fisk; paa den ringe Mængde bodedes dog endelig for Almuens Vedkommende ved de høie Priser saavel paa Fisk som paa Lever og Rogn. I indeværende Aar er Udbyttet anslaaet som et Middelsfiske til 15½ Millioner Fisk.

En Commission har under Behandling forskjellige paa Bane bragte Spørgsmaal om Forandring i den om dette Fiske gjældende Lovgivning.

I Bergen er efter Communeens Indbydelse nylig afholdt en international Udstilling af Gjenstande vedkommende Fiskerierne. Da den har bundet ikke ringe Tilslutning saavel her i Landet som fra fremmede fiskeidrivende Nationer, antages den at ville blive af Betydning for Fiskeriernes Udvikling. Der vil blive fremsat naadigst Proposition for Storthinget om, at Statskassen skal overtage en Andeel af Udgifterne.

Practisk-videnskabelige Undersøgelser angaaende Saltvandsfiskerierne have været anstillede overensstemmende med forrige Storthings Beslutning, og paaregnes fortsatte.

De i 1863 udkomne Love vedkommende Ferskvandsfiskerierne have givet Bestræbelserne for disses Opkomst en vigtig Støtte, hvorfor dette Anliggende nu befinder sig i god Gang.

Udforfelen af Trælast har fremdeles været i Stigende. Den udgjorde i f. A. over 400,000 Commerce-Læster.

Handelsflaaden er i rask Tilvæxt. Den udgjorde ved Udgangen af forrige Aar 5,678 Fartøier med en Drægtighed af 317,455 Commerce-læster, hvilket er

137 Fartøier med en Drægtighed af 34,059 Commercialæster mere end ved Udgangen af 1862. I Forhold hertil har den udenlandske Fragtfart tiltaget. I Aaret 1864 førtes nemlig i norske Skibe 4,339 Ladninger paa 539,183 Commercialæster mellem fremmede Havne, hvilket er 699 Ladninger og 108,719 Commercialæster mere end i Aaret 1862.

De i en længere Arrække til forskjellige Læder førte Underhandlinger mellem de forenede Riger og Frankrig om Afsluttelse af en Handels- og Søfarts-tractat have omfjeder ledet til, at der i indeværende Aar er bleven afsluttet tvende saadanne Tractater, der provisorisk ere satte i Kraft og om hvis Stadfæstelse af Storthinget Kgl. Proposition vil blive fremsat.

Med Republiken Liberia er afsluttet en Venskabs-, Handels- og Søfartstractat, med Danmark en Overenskomst, der hæver enkelte hidtil bestaaende Indskrænkninger i den forøvrigt gjensidig frie Vareførsel mellem Rigerne, samt med Portugal en Convention angaaende Paagribelse og Udlevering af rømte Sømænd, hvorhos de forenede Riger med endel andre Magter have deltaget i Afslutningen af en Convention med Marocco angaaende Bedligholdelse af et Fyr paa Kap Spartel.

De geologiske Undersøgelser ere nu saavidt fremskredne, at fuldstændige farvedrykte Karter over Hamars, Christiania og Christiansands Stifter med det Fjærte ville udkomme.

De Arbeider, som staa i Forbindelse med den mellemeuropæiske Gradmaaling, have været i Gang, men have paa Grund af senere vedtagne Udvidelser af den oprindelig lagte Plan, ikke kunnet afsluttes i indeværende Budgettermin. Naadigst Proposition om fortsat Deeltagelse fra Norges Side i dette Foretagende vil derfor blive fremsat.

Den geografiske og hydrografiske Opmaaling har været fortsat væsentlig i Bergens Stift. De udgivne Kyskarter gaa nu mod Nord indtil Korsfjord, hvorhos der er udkommet flere Specialkarter over søndre Baarsfjædskedistrikt, Hardangerfjorden m. v. foruden nye Dplag af ældre Karter.

Al Veiarbeider ere følgende fuldførte: Veianlægget fra Løveten til Trydenlund i Bufferuds Amt, fra Nygaard til Elleslot i Stavanger Amt, Omlægningen af endel Partier mellem Odnes og Solje-rasten i Lands Fogderi, Veianlæggene fra Moss til Baaler, langs Gravens Vand, fra Bovermoen i Christians til Gjerde i Romsdals Amt, langs Otta og Baagebandet, fra Maristuen til Borlaugbro i Nordre Bergenhuus Amt, mellem Rødshammer og Risør samt mellem Østerholt og Gome i Nedens Amt. De fra forrige Budgettermin fortsatte Veiarbeider i

Stordalen i Nordre Thronhjems Amt ere paa det Nærmeste færdige.

Sernbaneanlægget mellem Thronhjem og Støren blev i forrige Sommer aabnet for regelmæssig Drift. Arbeidene paa Sernbanen fra Kongsvinger til Rigsgrændsen ere saavidt fremskredne, at den antages at kunne aabnes i indeværende Høst. Paa Sernbaneanbejdet mellem Drammen og Randsfjorden ere Arbeidene fortsatte.

Nogle mindre Elvedragsarbeider ere fortsatte og tildeels fuldførte. Arbeidene til Regulering af Dierens Vandstand have været fortsatte i den forløbne Vinter saa langt, som i den seneste Bevilgning forudsat; til deres Afslutning vil det tidligere beregnede Beløb forlanges bevilget.

Flere Havne i Finnmarken ere forbedrede ved Anbringelse af Moringer m. M., ligesom de øvrige af forrige Storthing besluttede Havnearbeider paa et enkelt nær ere komne til Udførelse.

Forfikkingssummerne for de i den almindelige Brandforfikkings-Indretnings tvende Afdelinger forfikkede Bygninger ere i Løbet af Aaret 1864 forøgede med noget over 2 Millioner og udgjorde den 1ste Januar 1865 tilfammen omtr. 68,200,000 Spd.

For Land-Afdelingen har kun været erlagt ordinar Contingent, og denne Afdelings opsparede Fond var ved Begyndelsen af indeværende Aar gaaet op til omtrent 130,000 Spd. Af de i Kjøbstads-Afdelingen forfikkede Bygninger har derimod i 1864 været svaret baade ordinar og extraordinair Contingent. Imidlertid er fra indeværende Aar af den extraordinair Contingent ophørt, saa at der nu kun lægges ordinar. Denne Afdeling havde ved Udgangen af 1864 et Overskud af omtrent 146,000 Spd.

Rigets Toldintrader, der for indeværende Budgettermin ere anslaaede til 2,850,000 Spd. aarlig, have udgjort

i Aaret 1863	3,155,000 Spd.
og i " 1864	3,162,000 "

Toldintraderne have saaledes i de nævnte Aar udgjort resp. 305,000 Spd. og 312,000 Spd. mere end paaregnet.

I de forløbne 7 Maaneder af indeværende Aar have Toldintraderne andraget til 2,011,000 Spd.

Brændeviinsafgiften har efter Fradrag af den fastsatte Erstatning for erlagt Maltafgift udgjort i Tilvirkningsterminen

1862—1863 omtrent	394,000 Spd.
1863—1864 "	574,000 "

1864—1865 omtrent 492,000 Spd.
og har saaledes efter Gjennemsnittet for de 2de sidste Brændeterminer, der udelukkende høre til indeværende Budgettermin, endog oversteget det for denne anslaaede aarlige Beløb 510,000 Spd.

Maltafgiften, der for Budgetterminen er anslaaet til 250,000 Spd. aarlig, har udgjort i Tilværingsterminen:

1862—1863 omtrent 225,000 Spd.
1863—1864 „ 266,000 „
1864—1865 „ 233,000 „

Maltafgiften har saaledes ikke været underkastet betydelige Forandringer i de nævnte 3 Aar og har i de 2de sidste Terminer i Gjennemsnit udgjort omtrent det for Budgetterminen beregnede Beløb.

Kongsbergs Sølvværk, der i Gjennemsnit for Aarene 1859—1861 gav en aarlig Production af omtrent 17,800 Mrk. fiint Sølv og et aarligt Overskud af omtrent 61,000 Spd., har i Aarene 1862 til 1864 givet en gennemsnitlig Production af omtrent 13,300 Mrk. fiint Sølv og et gennemsnitligt Overskud af omtrent 31,000 Spd., af hvilket Overskud er anvendt det Fornødne til Fuldstændiggjørelse af Værkets Driftsfond, der nu har naaet den bestemte Størrelse af 1 Million Spdlr. Ved Udgangen af Marts Maaned 1865 blev Gjennemslag af Christens Stoll mellem Kongens Grube og Gruben Gattes Hülse in der Noth heldigen fuldført. Med Hensyn til Udgifterne for Værket, hvis Drift for indeværende Budgettermin kun er beregnet paa at erholde dækket Udgifterne, antages ingen væsentlig Forandring at være indtraadt, siden Storthinget sidste Gang var samlet. Til Undersøgelse af Værket og til at afgive Betænkning om dets Drift i den nærmeste Fremtid, er bleven nedsat en Commission, hvis Arbejde vil blive Storthinget forelagt.

Ved Myntindretningen paa Kongberg er i Aaret 1863 bleven præget 2000 Spd. Kobberhalvskillinger samt i Aarene 1864 og 1865 tilsammen omtrent 203,400 Spd. Sølv i Grobecourant.

Statskassens udestaaende Fordringer og øvrige Activer, som ved Udgangen af 1863 var 4,245,000 Spd., udgjorde ved Udgangen af 1864 4,480,000 Spd. Statskassens synkende Fond, der efter Hans Majestæts naadigste Beretning til sidstforsamlede overordentlige Storthing udgjorde 296,000 Spd. er fremdeles bleven forøget ved at Renterne af Fondets Obligationer ere blevene anvendte til Indkjøb af Obligationer. Ved Udgangen af Aaret 1864 var Fondet saaledes Eier af 321,000 Spd.

Statskassens contante Beholdning, der ved Ud-

gangen af August Maaned 1862 udgjorde 1,218,000 Spd., beløb sig ved Udgangen af August Maaned 1865 til 1,195,000 Sp., dels beroende i Bøllkassen og Stiftamtstuerne, dels indsat paa Folio i Norges Bank, dels hos udenlandske Handelsbureauer eller hos Laane- og Disconterings-Commissionerne. Hos sidstnævnte Commissioner var anbragt 200,000 Spd.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af August Maaned 1862 beløb sig til 7,266,500 Spd., udgjorde ved Udgangen af August Maaned 1865 8,240,700 Spd., hvilken Forøgelse hidrører fra det under 8de August 1863 afsluttede udenlandske Statslaan, stort 1,500,000 Spd., hvorom Meddelelse er fæstet til det overordentlige Storthing i 1864.

Hypothekbanken, om hvis Virksomhed Storthinget vil erholde nærmere Meddelelse, har i Aarene 1862 og 1863 udstedt Hypothekbank-Obligationer til Beløb 2,600,000 Spd. og udlånt 3,388,030 Spd.

I Overensstemmelse med det af sidste Storthing udtalte Ønske, om at den under Opførelse værende Storthingsbygning maatte kunne tages i Brug af det i indeværende Aar sammentrædende Storthing, har dette Byggeforetagende været fremmet saavidt muligt med dette Maal for Øie, uden at det dog er lykkes at bringe Bygningen i den Stand, at den ved Storthingets Sammentræden strax vil kunne tages i Brug. Om dette Arbejde vil nærmere Meddelelse blive Storthinget forelagt.

Armeens Øvelser forrige Aar, der paa Grund af de ved Tidssomfærdighederne foranledigede Troppesamlinger bleve mere udstrakte og af længere Varighed end sædvanligt, have iaar i det Væsentlige været indskrænket til Afholdelse af Recrutskoler og Exercitie for Linieens Reserve.

De forrige Aar afholdte Instructionskoler for Uddannelse af Reservebefalingsmænd gave i Almindelighed et tilfredsstillende Resultat. Af Reservelieutenanter bleve ialt 154 uddannede og ansatte til Tjeneste ved Infanteribrigaderne. For i paakommende Tilfælde at kunne anvendes som Artilleriofficerer bleve derhos 10 Lieutenanter af Infanteriet i en speciel Skole practisk uddannede for Artilleritjenesten.

For den militaire Højskole er i f. N. fastsat en ny Plan, sigtende til at gjøre Underviisningen ved denne Lærestalt stadigere og mere frugtbringende end hidtil. Om Bevilgning af de til Planens Gjennemførelse fornødne Midler vil Forslag blive Storthinget forelagt.

Ved Hjælp af de af det overordentlige Storthing i forrige Aar ekstraordinært bevilgede Midler er Armeens Beklædning og Udrustning fremmet saavidt, at

Liniestyrken er forsynet med alt Nødvendigt for Udrykning og at derhos paa det nærmestfuldstændig Beflædning og Udrustning have i Forraad til den hidtil tilkomne Deel af den ved Loven af 6te Marts 1863 opsatte Krigsforstærkning.

Den nye Værkstedshygning for Artilleriet er bleven færdig og tagen i Brug; derved er en væsentlig Vettelse bunden for en tidsmæssig og økonomisk Forarbejdelse af Armeens Materiel.

Til Feltartilleriet ere Rifleskanoner anskaffede, og fortsættes Omdannelsen af Feltartilleriets Materiel. For de i forrige Aar sammentrufne Feltbatterier var tilstrækkelig Udrustning af Riflemateriel færdig; i indværende Aar ere samtlige ridende og fjørende Feltbatterier blevene forsynede med de til Øvelsesbrug fornødne Rifleskanoner.

Den af sidste ordentlige Storthing bevilgede Sum til extraordinair Anskaffelse af Fæstningskanoner er bleven anvendt til 28 Stkr. 5 1/2 tons 100 Pds. Rifleskanoner, udbendig belagt med Staalringe, samt til Ammunition.

Ved Rigets Fæstninger ere, foruden de fornødne Vedligeholdelsesarbejder, endvidere følgende større Ingeniørarbejder udførte:

Paa Akershus er foruden Værkstedshygningen for Artilleriet ogsaa Halvtagskurene ved samme og Fæstningens nye Jernrørsbandleddning fuldførte. Arbejdet ved den militaire Contoirbygning's Forlængelse paabegyndtes i 1864 og antages Bygningen at blive i brugelig Stand ved dette Aars Udgang.

Den til Fortsættelse af Arsenalshygningen i 1864 paabegyndte Fløi antages ligeledes i det Væsentlige at ville være fuldført inden Udgangen af dette Aar.

Paa Oscarsborg er Taget paa Hovedfortet fuldført.

Fregatten „Kong Sverre," Korvetten „Nordstjernen" samt Dampkanonbaadene „Glommen" og „Lau-gen" ere i Budgetterminen blevene fuldførte. Et Taarnfartoi efter amerikansk Model og i det Væsentlige overensstemmende med de Pantserfartoi'er, der fortiden bygges i Sverige, er sat under Bygning, ligesom en ny Dampmaskine paa 400 Hestes Kraft til Fregatten St. Olaf er under Udførelse. En mere tidsmæssig Bestykning for Krigsfartoi'erne er bleven reglementeret, idet de ere blevene forsynede med endel Riffelflyts og 60 Pds. Kugleskanoner, medens de tidligere 60 Pds. Bombekanoner derhos for en Deel ere bibeholdte.

Det nye Hovedmagasin i Carljohansværn er færdigbygget og en Deel af Indredningen foretaget; Exerceerhuset og den til Skadefinstitut bestemte Bygning ere fuldførte og tagne i Brug; en Landsfætnings-

bedding med Skuur for to Dampkanonbaade samt Canalen over Bromsjordet ere paa det nærmeste færdige; Arbejdet paa Bandleddningen og Raianlægget udenfor Plankesturet er fortsat. Et Værksted for Bygning af Jernskibe m. V. er opført og forsynet med tilhørende Maskiner.

Udrustninger til Øvelse af Officiere, Kadetter og faste Mandskaber have fundet Sted, forsaavidt Midlerne have tilladt det; under de extraordinaire Rustninger, som Tidsomstændighederne i 1864 gjorde nødvendige, vare Fregatterne „Kong Sverre" og „St. Olaf," Korvetterne „Nordstjernen" og „Nidaros" samt de fire Dampkanonbaade med Dampskibet Oler som Kommandofartoi, foruden Kadetskibet, udrustede.

Nye Fyre ere blevene anlagte ved Kobbervig, paa Røds, ved Trane og paa Gryto, ligesom Forandringer ere foretagne ved Stavernsødens, Komfrulands og Agdenæs Fyre. Fyranlægget paa Fruholmen er endnu under Arbejde. Nye Mærker og Fortøyningsringe ere blevene anbragte paa forskellige Steder, og Redningsvæsenet har som tidligere været i Virksomhed ved sine Stationer paa Fædderen og Lister.

Postgangen har erholdt ikke ubetydelige Udvidelser. Navnlig er Postforbindelsen med Sverige og Udlandet, mellem den sydlige Deel af Riget og Finnmarken og i Routen mellem Christiania og Stavanger tildeels væsentlig forbedret. Postforholdene mellem de forenede Riger samt mellem Norge og Danmark have i afvigte Sommer været gjorte til Gjenstand for Forhandlinger, og nye Bestemmelser betræffende disse Forholde ere nu vedtagne, hvorved betydelige Vettelser for Norges Correspondence med Sverige og Udlandet ere opnaaede. Den offentlige Dampskibsfart mellem Bergen og Throndhjem under Løstøffet samt mellem Throndhjem og Hammerfest er indbragen, og disse Router ere mod Bidrag af Statskassen overtagne af de bergenske og nordensfjeldske Dampskibsselskaber, hvorved samtidig Farten i bemeldte Router er ikke uvæsentlig udvidet.

De Anlæg og Udvidelser, Telegrafvæsenet vedkommende, hvortil Midler bleve bevilgede af sidste ordentlige Storthing, ere i det Hovedsagelige fuldførte. En lavere Porto end tidligere for Telegrammer mellem Norge paa den ene Side og Danmark samt Hertugdømmerne Slesvig og Holsten og Fristæderne Hamborg og Lübeck paa den anden Side er vedtagen. Derfor vil som Følge af en i afvigte Sommer i Paris afsluttet international Telegrafconvention, hvori de forenede Riger ere deelagtige, en særdeles betydelig Reduction af Porto'en for den videregaaende udenrigske Telegramcorrespondence indtræde fra 1ste Januar næste Aar.

Den private Dampskibsfart paa Fjordene i Stavanger Amt, Nordre Bergenhuus Amt, Romsdals Amt samt mellem Throndhjem og Inderoen har været fortsat med Bidrag af Statskassen omtrent i samme Udstrækning som før, medens den tidligere Fart mellem Bergen og Hardanger siden i Foraaret er udvidet ogsaa til Indre Søndhordland. Derhos har i indeværende Sommer Dampskibsfart med Understøttelse af Statskassen været underholdt paa Linsøen i øvre Thelemarken.

Revisionsdepartementet har, uagtet den ikke ubetydelige Forøgelse, som de Departementet underlagte

Forretninger have modtaget deels derved, at forskellige Regnskaber, der tidligere revideredes i andre Departementer, nu ere henlagte under vedkommende Contoirer i Revisionsdepartementet, deels som Følge af forøget Regnskabsaflæg i Anledning af de i f. A. trufne extraordinaire militaire Foranstaltninger, dog seet sig istand til med en forholdsvis uvæsentlig Udvidelse af Arbejdsstyrken fremdeles at holde Revisionsvæsenet paa det Standpunkt, at Regnskabernes Behandling ved Revision og Decision til enhver Tid er saa langt fremskreden, som med Forholdenes Natur er foreneligt.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Raade og Indest velbevaagen.

Givet paa Stockholms Slot den 30te September 1865.

Under Vor Haand og Rigets Segl.

Carl.

(L. S.)

G. Sibbern.

J. All.